דתימא כיון דלרפואה קא מכוון

לא ליברוך עלייהו כלל, קמ"ל כיון

דאית ליה הנאה מיניה בעי ברוכי.

פירש רש"י וד"ה דאית ליהן שיש

הנאת אכילה לבד מהרפואה. וכתב

בטור ופירש הר״ר יוסף לאו דוקא

חושש בגרונו, אלא אורחא דמילחא

נקט, והוא הדין נמי אם אינו חושש

בגרונו אם נותן שמן הרבה לתוך

אניגרון מברך עליו שהרי נהנה

ממנו. אבל בהלכות גדולות וברכות

ו. עם בתוקפות [ד״ה קליפין והרא"ש [פ״ו סימן ה, מרדכי רמו קיד, רבינו יונה שם כה, ב ד"ה ומדלגבין: ז. הרשנ״ה ושם ד״ה

באר הגולה

קליפי]: ז. ברכות ל״ה וע״ב, דייף שם כה, א, הגהות זיימוניות ברכות פ״ת אות ה נשם מהר"ם מרוטנצורג נצרכת מהר״ם סימן ה, טור] ^{כחו}ר

הרמב"ם בפרק ח' . מהלכות ברכות והלכה ב הלכות גדולות ברכות פ״ו<mark>,</mark> זהר״ם מרוטננרג שם<mark>,</mark> דענ״א עם לו, א ד״ה הכאן:

יד אפרים

מגיא סקיז) צ"ע דהרשב"א בו'. ועיין כאבן העוזר שכתב רטעמא משום דלא טעי להו כו׳. ובאמת גם: המג״א כוונתו כן, שהר<mark>י</mark> כתב. שכן כתב הלבוש<mark>.</mark> ועיין (בט״ז) [בעטרת וקנים) וס״ק בז בשם הלבוש<mark>ו</mark> מבואר חילוק זה דלא נטע<mark>י</mark> כו׳ להדיא. וכן בבאו<mark>י</mark> הגולה [אות מ]. ומה שכתב

הגהות והערות

כא) בדפוסים מסוימיס של הטור (ברלין תס"ג ועוד) כתוב בב"י "רשב"ה" במהום

:"רשנ"ץ

:05 כגן בחודין קכ, ב יליף לה ביכורים מתרומה לענין

: פירי הרשב"א כדו בדברי עלמו נחלקו המפרשים אם יברך בפה"א או שהכל, עיין קפר הפרדם שער ד פ״ו, מאמר מרדכי ס״ק ז, משנה ברורה ס״ק כג ושער הליון

:05 כד*) תוספת מהדולת

פאריצק תקע״ט: כה] נוסף ע"פ מקול חיים

ונזירות שמשון: כון תוקן ע"פ שערי

משונה פ״ק ז: כזן בדרך החיים כתל מס בדיעבד בירך בפה״ע או

בפה"א יצא, ועיין שער הציון ס״ק כו: בח] דיא כהרמב"ם

ברכות ה, ב שפסק על שמן לבד מברך שהכל:

כטן תוקן ע"פ מקור חיים ונזירות שמשון:

בדפום אמ״ד מ״פ د) ומל״ב היה כמוב אבל בס״ג וכו׳, ועל זה בא הגהת הלבושי שרד והמקור חיים: כ*ן עיין עוללות הפרים דין ג:

הגהות הסמ״ע

רב פעיף ג מברך עליהם שהכל. דלאו אדעתא דידהו ומעי :

אזיל, דקבירא ליה דגרעינין לאו פרי נינהו. אצל להרא"ש נשם פ״ו סימן דן דקי"ל כוותיה, אם כן הוא

הדין כשמתקן ע״י האור מברך בורא פרי העץ, וכמו שכתוב סעיף ה׳ גדי שקדים. ול״ל דכשהן מרים לאו פרי נינהו, מה שאין כן בשקדים. וכן משמע בלבוש נסעיף ה]. עיין קעיף א׳: העם פת. כתב הב״ת וד״ה ומ״ש רמנון ל״ע מאי אלטריך לאשמועינן, הא דין זה מבואר בסימן רי״ב. וכן הקשה הר"ר יונה [ברכות כה, א ד"ה ומאי] על הרי״ף. ונ״ל דאשמועינן אפילו בחושש בגרונו, ואוכל שמן הרבה

פרי העץ עד שיראה בהן כמין שרשראות של חרובין וכן בותים עד שיגדל הנץ סביבס וקודם לכן מברך בורא פרי האדמה וכן

נראה דעת הרי״ף והרמצ״ם ורבינו ירותם [נחיב טו ח״ב קמג, ג]. ולי = (ב) ואם שתאו מעורב. בגמרא [ברכות לו, א] מוקמינן לה הא נראה דלא יהא אלא ספק, ראוי לצרך בורא פרי האדמה: דמצרכין על שמן זית, בחושש בגרונו, דרפואתו דנותן שמן הרצה ז שהכף, כדע דהרשביא וברכות לו, ג דייה קליפין בי לשיטתיה לתוך אניגרון ובולע. פירש רשיי ודייה החוששו ולריך לתת בו שתן הרצה, דהוי ליה שמן עיקר ואניגרון טפל. ופרכינן פשיטא, מהו

> :עיקר ג יווי מתוקים יי מכרך גרעיני הפירות אם הם מתוקים יי מכרך עליהם (י) בורא פרי העץ [ח] ואם הם מרים אינו מברך עליהם כלל יואם מתקן על ידי האור מברך עליהם ז (י) שהכל: י שמן זית אם שתאו כמות שהוא אינו מברך עליו כלל משום ראזוקי מזיק ליה: ואם אכלו

ח עם פת אינו מברך עליו דפת ^(ח) עיקר ומברך על

ופת מועט, לא אמרינן דשמן עיקר. וכן משמע מלשון הרי״ף. וקשה מאי שנא מהאוכל דג מליח עם הפת שמצרך על המליח [סימן ריב סעיף א] ול״ע, עכ״ל. ולכן נראה לי דאם מתכוין לרפואה ואוכל רק מעט פת שלא יזיקנו בגרונו אין הכי נמי דמברך על השמן. נשיוכן כתב הבית קימן רייצ ודיה ומיש כגוון עיש. ומשוס קושיא זו [דמאי אלטריך לאשמעינן] 💷 אין לבדות דין חדש, דהרבה פעמים כתבו הפוסקים דין פשוט. והא דלא מוקי ליה בגמרא וברכות לה, בן דאכיל ליה ע"י פת לרפואה, היינו משום דאין דרך רפואה בכך, מדנקט דוקא אניגרון, ולא נקט שאר משקין. ואין הכי נמי אם שותהו עם שאר משקין לרפואה כגון עם שכר או יין שרף, דמברך בורא פרי העץ:

פ״ון כתב שאין לו לברך, אלא א<mark>י</mark> העיקר ופומר את המפילה: ' (ב) ואם שתאו מעורכ כיבין ליה חיניכיה, דמיכוון לרפואה ומתהני מיניה. אצל אי ליכא רפואה, אפילו נותן שמן הרצה הוה אניגרון עיקר ואין לו לצרך על השמן. ומסיק הטור על זה דיותר נראה כהר״ר יוסף לצרך אף כשאינו חושש, דכיון שהוא נהנה, למה לא יצרך. אדרצה יותר פשוט הוא שלריך לצרך עליו כשאינו לרפואה מכשהוא לרפואה, עכ"ל. מצואר כוונת הטור דפליגי צהא<mark>,</mark> דודאי כל שיש עיקר וטפל אין מברכין רק על העיקר, אלא דפליג<mark>י</mark> מה הוא העיקר, דהר״ר יוסף סוצר דהשמן עיקר, ועל כן נקט בגמרא בחושש בגרונו, דאז ודאי נותן שמן הרבה, שעיקר הרפואה היא בזה, ממילא אם בלאו רפואה הוא נותן שמן הרבה הוה גם כן דינא הכי. ובעל הלכות גדולות סבירא ליה דבתר המחשבה אזלינן, אם הוא לרפואה אז עיקר המחשצה על השמן, ואם אינ<mark>ו</mark> לרפואה עיקר המחשבה על האניגרון, ממילא מברך על האניגרו<mark>ן</mark>

ופוטר השמן. ופסק כאן כהלכות גדולות. ולי תמוה בדעת רבינו הטור, דהיאך נאמר שהשמן הוא עיקר נגד האניגרון שהוא הרוב<mark>,</mark> כבן כוונתו לניוני הרמ"ל בנה יהיה פטור ברכה ששייכה על האניגרון שהוא מי שלקות, ויש לו ברכת שהכל (ולא יהיה) [ויהיה] ייו פטור מחמת ברכת השמן שהיא בורא פרי העץ. והא דאמרינן בגמרא בשותה אניגרון וחושש בגרונו שלריך ברכה, כיון שנהנה, על כרחך הוא באופן שאין לריך לברך על האניגרון דהוא מי שלקות, כגון שאינו נהנה מהאי שלקות כלל, ואינם רק לרפואה עם השמן שלא יזיק, או שכבר בירך על אותו המין שהם מי שלקות אלו, ונמצא שעכשיו אינו חסר כי אם צרכת השמן, בזה אמר דלריך צרכה על השמן כיון שהוא נהנה על כל פנים ממנו. וא״כ אין כאן מחלוקת כלל בין הר״ר יוסף לצעל הלכות גדולות. דהר״ר יוסף מיירי צעינן שאין לריך ברכה רק על השמן שנחערב בין משקה האניגרון, בזה אמר שאם יש שמן הרבה, הן ע״י רפואה הן בלא רפואה, לריך ברכה על ההנאה, ועל כ<mark>ן</mark> אמר הר"ר יוסף מברך עליו שהרי נהנה ממנו, ולא אמר שנהנה ממנו טפי מן האניגרון. אלא ודאי דלא משגחינן באניגרון שאין לרי<mark>ך</mark> ברכה, רק מברכת השמן איירי. 🕫 אבל בהלכות גדולות 🕫 מיירי שלריך ברכה על האניגרון ג"כ ואז אזלינן בתר העיקר, וזה תלו<mark>י</mark> במחשבה, דהיינו אם הוא לרפואה. ונראה דרבינו הטור לא ניחא ליה לומר כן, דא״כ לא היה להר״ר יוסף לומר דגמרא אורחא דמלחא נקט בחושש בגרונו, אלא היה לו לומר דדוקא הוא, דהיינו באם לריך ברכה 🖅 גם על האניגרון, אלא ודאי דגם בלריך ברכה עליו הוה השמן עיקר, בזה פליגי על בעל הלכות גדולות. ונ"ל טעמו דאם יש שמן הרבה באניגרון, אע"פ שיש באניגרון רוב כנגד השמן<mark>,</mark> מכל מקום השמן עיקר כיון שיש ממנו גם כן סך חשוב, אז האניגרון טפל לו אע״פ שהוא רב ממנו. ובעל הלכות גדולות סבירא ליה דמכל מקום אולינן בתר רובא, ובזה אולא הכרעת רבינו הטור במה שכתב שיותר טוב מה שהוא אינו לרפואה ממה שהוא לרפואה<mark>.</mark> וכבר כתב כן הרשב״א וברכות שם ד״ה הכאן ויי שמביא ב״י וד״ה ומ״ש רבינו ויותרן דאולינן בתר כוונתו. ומו״ח ו״ל וב״ח רש קעת, בן האריך לפלפל בכאן, ומסיק להגיה בדברי הטור תיבת הרבה, ובאמת הכל נכון כאשר זכרנו:

שערי תשובה

(ו) בורא פרי העץ. עיין באר היטב. ועיין במעדני מלך [מעדני יו״ט ברכות פ״ו סימן ד אות ג] ואליה רבה [ס״ק ו] בשם מלבושי יו״ט [סעיף ג] ובפרי חדש [בלקוטים אות ג] ואבן העוזר. ודעת הפרי חדש לברך שהכל. ובברכי יוסף [אות ג] כתב שאף שבגן המלך ואבן העוזר כתבו לברך בורא פרי האדמה, לאפוקי נפשיה מפלוגתא יש לברך שהכל. ועיין ביד אפרים מה שכתב בזה: (ז) שהכל. עיין באר היטב. ועיין בעטרת זקנים [ס״ק ב] בשם הלבוש [סעיף ה], ועיין באבן העוזר. ובברכי יוסף [אות ד] כתב שדבריו בכלל המג״א, והמג״א רמז לדברי הלבוש, ע״ש. ועיין ביד אפרים מה שכתב בזה בשם אבודרהם ועמוד שלדן, שדעתו גם בזה לברך בורא פרי העץ. וכבר כתבתי בס״ק שלפני זה, אפילו במתוקין יש לברך שהכל. ועיין ביד אפרים, דבמתוקין בדיעבד אם בירך בורא פרי האדמה או בורא פרי העץ, אין לו לחזור ולברך משום חשש ברכה לבטלה.

באר הימב

(ו) בורא פרי העץ. מהר״א הלוי נספר גן המלך [שנסוף גנה ורדים ח״א] סימן למ״ד כתב, שמברך בורא פרי האדמה. וכן פסק בתשובת פנים מאירות [ח״ה] סימן ס״ה דמברך בורא פרי האדמה או שהכל, ע״ש. ועיין יד אהרן [הגה״ט]: (ז) שהכל. אפשר להקשות לדנרי המחנר שפסק לאס הס מחוקים מנרך עליהם צורה פרי הען, שמע מינה דהוי פרי הם כן כשמתקן ע״י האור נמי ליברך בורא פרי העץ, כמו גבי שקדים בסעיף ה׳. וי״ל דכשהן מרים לאו פרי נינהו, מה שאין כן בשקדים, מ"א [ס"ק ז]. וכן כתב בלבוש [סעיף הן: (ח) עיקר. ואם מתכוון לרפואה, ואוכל רק מעט פת שלא יזיקנו בגרונו מברך, על השמן. והוא הדין אם שותהו עם שאר משקין לרפואה, כגון עם שכר או יין שרף, דמצרך על השמן צורא פרי העץ, מ״א [ס״ק ח]:

מה שאין כן במרים ומיתקן על ידי האור, ע"ש. ועיין בשאילת יעב"ץ, גרעיני הקאוו"י לאחר שקולים אותם, כשאוכלים יברך בורא פרי האדמה, ע"ש חלק ב׳ סימן קמ״ב: (ח) עיקר. עיין באר היטב. ועיין ב״ח [קעה, ב ר״ה ומ״ש רבינו]. ועטרת צבי נחלת צבי [ס״ק ד] והאליה רבה [ס״ק ח] שדעתם שהפת עיקר.

שו״ע פעיף ג גרעיני הפירות כו׳. זנטעי אינשי גס אדעמא דגרעינין, זהו (ן דעת הרא"ש [נרכות פ"ו סימן ג]. אבל הרשב"א (שם לו, ג. ד"ה קליפי) בטור חולק, סבירא ליה דלא נטעי אדעתא דגרעיניו. ובזה תביו דברי המ״א ס״ה ז׳ וכמו

שכתנתי אות ד׳: (ח) מ״ז פק״ב אבל בהלכות גדולות מיירי שצריך ברכה על האניגרון ג״כ. כל״ל: (ט) שם שמביא ב״י דאזלינן בתר כרונתו. דאם כוונתו לרפואה אז הוי ליה שמו עיהר, מה שאין כן כשאינו חושש

לבושי שרד

-ערלה [משנה ח], הובא בברכות דף ל״ו ע״ב, דגם בגרעינים נוהג דין ערלה. סבירא ליה להרא״ש הטעם משום דהוי פרי והוא הדין לענין ברכה. אבל הרשב״א סבירא ליה דוקא לענין ערלה אתרבי, מדכתיב [ויקרא יט, כג] את ברכה אבילו הטפל לפריו, אבל לא מקרי פרי לענין ברכה ועיין לקמן סעיף קטן י״ז). וכיון דסבירא ליה דאפילו גרעינים מתוקים לאו פירי, כל שכן מרים שמתקן על ידי האור או דבר אחר, ולכן פסק הרשב״א לברך עליהם שהכל. אבל לפי שפסק המחבר כהתוספות והרא״ש, רגרעינים מתוקים הוי פירי, א״כ גם במרים שמתקן ע״י האור ראוי לברך בורא פרי העץ: וכמו שכתוב פעיף ה׳ גבי שקדים. ר״ל דלא תימא דמרים ביון דמתחילה לא היו ראויים, אף שמתקם עתה לא מקרי פרי. הא חזינן בשקדים המרים גדולים אם מתקם מברך בורא פרי העץ, וכתב הרא״ש ברכות פ״ו סימן גן דהוי כאלו מתוקים בתחלה, והוא הדין הכא: וצ״ל דכשהן מרים לאו פרי גינהו כו' וכן משמע בלבוש. וזה לשון הלבוש נסעיף הן, נרעיני שאר פירות, הפירי שעליהן הוא העיקר פירי, ואין הגרעינים עיקר פירי. לפיכך אם אין הגרעין ראוי לאכילה בלא אור, אינה נחשבת פירי אפילו אחר שמתקן. אבל שקדים עיקר פרי הגרעין (דהיינו התוך), ותחלת טיעתן להכי להמתיק אותו באור כו׳, עכ״ל. וצ״ל דסבירא ליה אפילו: להרא״ש, דחשיב לגרעין פירי, מכל מקום כיון דלאו עיקר פירי הוא, בעינן שיהיה ראוי לאכילה מיד בלי מיתוק: (פ״ק ח) עם פת כו׳. אפילו כו׳ ופת שועם לא אמרינן דשמן עיקר. והיינו משום חשיבות הפת אינו בטל לגבי שמן אפילו צריך לו לרפואה: וקשה מאי שנא מהאוכל דג כו׳. בסימן רי״ב

[סעיף א], דהיינו שאכל דברים מתוקים וכאיב ליביה ואוכל דג מליח להעביר המתיקות, וכדי שלא יזיקנו דג המליח אוכל עמו פת. קי״ל דמברך על הדג דהוי עיקר ופוטר הפת, אלמא אפילו פת דחשיב בטל לגבי העיקר, והוא הדין הכא: ומשום קושיא זו. ר״ל מה שכתבו הב״ח והר״ר יונה דפשיטא: והא דלא מוקי כו׳ ר״ל בדף ל״ה עמוד ב׳. אמר רב יהודה אמר שמואל שמן זית מברכים עליו בורא פרי העץ. ופריך היכי רמי אי שתי ליה בעיניה הא מזיקו ואינו מברך כלום, ואי אכיל על ידי פת הוי ליה פת עיקר וקיימא לן דמברך על העיקר כו׳. ואי שתי ליה ע״י אניגרן (דהיינו מי סלקא) הוי ליה אניגרן עיקר וקיימא לן כו׳. ומשני לעולם בשותה ע״י אניגרון (אינו מבואר כן להדיא בש״ס, אבל פירוש זה מוכרח) וכגון שחושש בגרונו שרפואתו שמן, אלא (דבעיני) [דבעיניה*] מזיקו ושותהו על ידי אניגרון דהוי ליה שמן עיקר, ולכן מברך על השמן בורא פרי העץ, עכת״ד הגמרא. וא״כ תקשי למה חזר בו ממה שתירץ תחלה שאכלן ע״י פת, ומשני על ידי אניגרון לרפואה. הוי ליה למימר כראמר תחלה שאכלו ע״י פת וחושש בגרונו ואוכלו לרפואה דהוי ליה שמן עיקר, ותידק מזה כהב״ח, דאם אכלו על ידי פת אפילו לרפואה, מכל מקום לא הוי שמן עיקר: היינו משום כו׳. ר״ל דאין זה ראיה, דהש״ס אורחא דמלתא נקט, וראיה מדנקם דוקא אניגרון כו׳. ר״ל דאפילו לדעת הב״ח דהפת לא נעשה טפל לשמן משום חשיבות הפת, אבל שאר משקין ודאי נעשין טפל לשמן כששותה לרפואת גרונו. וא״כ אמאי נקט הש״ס דוקא אניגרון, הוי ליה למימר סתמא ששותה על ידי משקין ומיירי בחושש בגרונו, אלא על כרחך צ״ל דאורחא דמלתא נקט: ואין הכי נמי אם שותהו כו׳. ועיין לקמן (מ״א)

ס״ק ל״ר:

אם מתקן כו׳, הוא דעת הרשב״א דפליג על התוספות. והעיקר נראה כדעת הרשב״א, דכן סתם מתניתין דפרק י״א דתרומות (משנה ה], ובככורים ^{כנן}. ובעוקצין נפ״ב משנה בן, דגרעינין אינן פרי כלל. ועוד ראיה דהא מותר ברבעי [ערלה פ״א משנה ח]. ועל כרחך הא דאסור בערלה, מכח ריבוייא רקרא את כו׳. וכן עיקר: מחצית השק?

בורא פרי העץ. ונאנן העוול פסק דמנרך (שויע מיג) (ב טרא פרי האדמה, וכן העלה בתשובות פנים מאירות חלק א׳ סימן (ה׳) [סה].

ס"ק ז) שהכל. צ"ע דהרשב"א לשימתיה כו'. דהרשב"א [והרא"ש] ^{נד*}ו

זולקים בברכות גרעינים, דלענין ערלה מבואר במשנה סוף פרק קמא

וכפרי חדש [ליקוטים] כתב לברך שהכל, ולא ידעתי למה:

[ז*] [סעיף ג] גרעיני כו׳. עיין תוספות שם (לו, ב) ד״ה קליפי כו׳: [ח] ואם כו׳. הרא״ש שם [פ״ו סימן ד]. וכנ״ל [בסעיף ב]. אבל הרשב״א [כרכות שם ד״ה קליפין חולק על תוספות [שבס״ק ו*], וכתב אדרבה לא חשיבי פירי, מדהוצרך

בלל, ולאו אדעתא דידהו נטעי להו, ואי מיתקן כר׳. כמו שכתב בשו״ע. וצ״ע דהרכיב דעת התוספות והרשב״א. ועיין מ״א וס״ק זן. וודאי דמה שכתב (השו״ע)

לרבות מאת, הטפל, כמו קליפין. וכתב [הרשב״א], ואגרעינין מרים לא מברך

המחבר צריך התבוננות בו, כי בעל הלכות גדולות כתב אי כייבין ליה חינכי "דמכוין" לרפואה משמע סתמא לא, ובלבוש [סעיף ז] כתב בן והוא מחכוין לרפואה, אבל המחבר כתב סתמא בחושש בגרונו כו׳ אפשר אף סתמא כעין לשון הר״מ ז״ל פרק ח׳ מהלכות ברכות הלכה ב׳, ואמנם הר״מ סיים אבל אין חושש בגרונו, והמחבר סיים אבל אין מתכוין לרפואה רבותא אפילו חושש שהכל, וקצת סתרי ביאור הגר״א הגהות רעק״א

הרוב ואניגרון מעט י״ל לכולי עלמא פרי העץ אף לבעל הלכות גדולות, וי״ל דכהאי גוונא אזוקי מזיק וכבעין דמי. ועיין חידושי הרשב״א

שם לו, א ד״ה הכאן בשם רב האי חילק בין חול בעינן ״שמתכוין״ לרפואה, הא סתמא אף שחושש, לא מוכחא מלתא דלרפואה עביד

דאדרבא בעיניה מעליא טפי (אף דמזיק מכל מקום לרפואה הוא), ובשבת שאי אפשר בעיניה אפילו סתמא נמי פרי העץ, יע״ש. ולשון

הרבה ושמן עיקר צריך לדתוק לענין איסור שבת קאמר דאפילו הכי שרי ומשום הכי ציין כאן ולא בחושש בגרונו, אבל הט״ז סובר רלרפואה נמי דווקא כשנותן שמן הרבה יותר משיעור אז מברך פרי העץ הא לאו הכי לא, ויש ראיה לזה דאם לא כן למה לא אמר הר״ר וסף רבגמרא נקיט בחושש לומר אפילו מעט שמן ולא לדוגמא. 'תדע דדקדוק גדול הוא זה ברברי הר״ר יוסף דאם לא כן מנא ליה כך, יע״ש מוה: להטור לאשווי מחלוקת בין הר״ר יוסף ובעל הלכות גדולות הלא מבואר בסעיף א׳ בהג״ה דבתר רוב אזלינן וכמו שכתב הט״ז [ס״ק] א׳ דכל שיש ב׳ ברכות אזלינן בתר רוב, וא״כ הר״ר יוסף מיירי בבירך כבר על ״אניגרון״ או על דבר אחר שהכל ומערב שמן עם ״אניגרון״ בזה סברתו ברור מללו דכל שאין מזיק ונרגש טעמו מהיכי תיתי לא יברך פרי העץ אדרבה הפטור לא יפטור החיוב, ובעל הלכות גדולות מיירי שיש ב׳ ברכות לפניו שהכל ופרי העץ בזה דווקא רפואה השמן עיקר ומברך רק פרי העץ ואם שלא לרפואה אזלינן בתר רובא ומברך שהכל ממה שיברך פרי העץ, אלא דקשיא ליה להטור א״כ אין צריך להר״ר יוסף לדחוק לומר הגמרא דוגמא נקיט כו׳ שמע מינה הר״ר יוסף סובר אף ביש ב׳ ברכות לפניו שמן עיקר והטור הסכים לדבריו, ולפי מה שכתב הרשב״א דאזלינן בתר כוונתו כו׳ אפשר להמתיק הענין, כי רמז לקושית דרכי משה ופרישה, למה תלה הב״י ברשב״א גם בעל הלכות גדולות כתב כן, וי״ל דרשב״א ^{נא}ו **הביאו הב**״י בריש הסימן [ד״ה כתב הרשב״ץ] דאזלינן בתר רובא (עיין מה שכתוב סעיף א׳ בהג״ה נרשם 💷 תשב״ץ, וב״י כתב רשב״א) וא״כ אזלא ראיית הטור שאין ראיה. ואי כן הוא נמצא עולה מדבריו ז״ל דברים מחודשים. הא׳. לרפואה צריך שמן הרבה יותר מהרגילות. ב׳, אם נתערב מעט ברוב דאזלינן בתר רוב היינו ביש ב׳ ברכות לפניו הא בירך מקודם על השכר שהכל ונתערב יין אח״כ בשכר וטעם יין מברך פרי הגפן רלא יפטור הפטור לחיוב. ג׳, ראפילו בכוונה שעירב כל שיש רוב אזלינן בתר רובא וזה קשה מסימן ר״ר מ״א [ס״ק] י״ו כמו שכתבתי באות א׳ ולי העני כל זה צ״ע עיין מה שכתבתי באות א׳ מזה *. ובחדושינו [ראש יוסף ברכות] ל״ו א׳ הארכנו ואי״ה במ״א אות ח׳ ט׳ י׳ י״א יבואר עוד בזה וכאן אין להאריך. עיין [משבצות זהב] אות ט׳ וסימן ר״ה [שם אות] ה׳ אי״ה יבואר עוד. עוד רגע אדבר כי לכאורה בשמן

פרי מגדים

וזיכה שטרא לבי תרי, דהרשב״א סובר גרעינין אף מתוקים לאו פירי ושהכל, ובערלה מאת מרבינן, ומשום הכי פסק דמרים מתקן ע"י אור שהכל, אבל התוספות ורא״ש ברכות ל״ו ב׳ ד״ה קליפי אגוזים דגרעינים כפירי ממש, וכן פסק המחצר כאן, א״כ מרים ומחקן ע״י אור פרי העץ כבסעיף ה׳ שקדים המרים ע"י אור פרי העץ, ומירץ כשהם מרים לאו פרי הם, ודווקא ממוקים הוה פירי (וערלה אפשר מאח מרצינן כמו שומר) וכן משמע בלבוש כאן וסעיף ה׳ ונאר הגולה [סוף] אות מ״ם דלאו דאדעתא דהכא נטעי לה וי״ל דמשום הכי לא מצרך פרי האדמה כמו בסעיף ו׳ דאין ראוי בלא אור וי״ל בדבריו כמו להלבוש ומ״א. ועיין עטרה לבי [ס״ק ז] כתב בשם הלבוש דלה נטעי: דו עם פת. עיין מ"ה. העלה דפה עם שמן לרפואה מברך פרי העץ ופוטר פת כמו בסימן רי״ב דלאו דוקא פירות גינוסר, יע"ש ובב"ח [ריב ד"ה ומ"ש כגון]. אבל הנחלת לבי [ס"ק ד] ואליה רצה [ס״ק] ח׳ פסקו דפת עיקר חדא דאין נהנה כך ועוד דאין דרך רפואה

אשל אברהם

ז שהכל. עיין מ״א. הקשה לכאורה דברי המחבר סתורים מיניה וביה (ב) ואם. עיין ט״ז. דעת הב״ח ז״ל [ד״ה ומ״ש ופירש] לרפואה אף שמן מעט ״באניגרון״ כולי עלמא (הר״ר יוסף ובעל הלכות גדולות) מודים דשמן עיקר ומברך רק פרי העץ, ואם מכוין לאכילה בנותן שמן מעט הר״ר יוסף מודה דאניגרון עיקר, ובשמן הרבה יותר מהרגילות (ומכל מקום ״אניגרון״ הרוב) להר״ר יוסף פרי העץ ולבעל לכות גדולות שהכל, ומחק מה שכתב הטור שזהו רפואתו שנותן הלכות גדולות הואתו המחק מה שמן הרבה, מוחק תיבת ״הרבה״, יע״ש. וכן נראה מסתימת המחבר באן, ומה שכתב רש״י ברכות ל״ו א׳ ד״ה החושש בגרונו וצריך שמן

יד אפרים

המג״א כשהם מרים לאי

פרי נינהו, היינו דלא נטעי

להו כו׳. ואמגם באמת היה

מקום לומר ראע״ג דלא נטעי על דעת למתקן, מכל

מקום כיון דגוף ועיקר הפרי

קאכיל, לא איכפת לז בהא

דלא נטעי. וכמו שכתב

הרשב״א בתשובה (ח״א סימן תכח ותרפבן לעגין

בוסר, כיון שאוכל גוף הפרי

שנאמר דגרעינן גוף הפרי

חשיבו, שוב אין לחלק

בכך, לכן כתב המג״א

כשהם מרים לאו פרי נינהו,

ר״ל דפירות שגרעינן שלהם

מרים, לא חשבינן להו גוף הפרי, לומר שזה אוכל גוף

הפרי שנטעו מחמתו, כמו

בוסר, דשם שפיר שייך

לומר שהוא גוף הפרי, ואע״פ שהוא מר עכשיו

סופו מתוק. מה שאין כן

בזה אע״ג רכשהם מתוקין

רעתו עלייהו, והם כגוף

הפרי, מכל מקום כשהם מרים אינם בכלל הפרי, ולא

נטעי להו אדעתא דידהו

כלל. ובקונטרס הנ״ל

[עוללות אפרים סוף דין ו

(דבמיתקן) [דבמתוקין] כו

בדיעבד אם בירך בורא פרי

העץ או בורא פרי האדמה

יצא, ואין לו לחזור ולברך, דאיכא חשש ברכה לבטלה,

והנך ברכות שבירך בורא

פרי העץ או בורא פרי

הארמה יש להם על מה

שיסמוכו. מה שאין כן כמרים ומיתקן על ידי האור

נראה שאם טעה ובירך

בורא פרי העץ או פרי האדמה ונזכר, יש לומר

ברוך שם כבוד מלכותו

לעולם ועד, ויברך על הגרעינין שהכל כזן. ואע״ג

דבאבודרה"ם ועמוד שלד]

כתב אף כמיתקן ע״י האור,

מכל מקום כיון דהרשב״א

וכן פסק השו״ע, והטכימו כל האחרונים לברך שהכל

כוותייהו נקטינן עיקר, ויש

לסמוך על זה לחזור ולברך: (מגיא מקיה) וכן כתב הביה

סימן רי״ב כו׳. הוא תמוה

למעיין שם, ואפשר שטעות

סופר הוא וצ״ל אחר מה

שכתב ונראה לי, וגם צ״ע

מה שכתב בשותהו לרפואה

כו׳. מראמרינן לקמן

[ברכות] דף (ל״ט) [לח]

[ע״א] בשתיתא דלרפואה

עבדי לה. והבאתי בקונטרס

הנ״ל [סימן ג] דברי

הרשב״א בזה, וגם הארכתי

שם במה שכתב המג"א

ממיא דסלקא, יעו״ש:

האיניגרון. צ״ע דמכל

מקום תיקשי דמאי דוחקיה לאוקמיה בצריך ברכה על

האניגרון, וצריך לאוקמי

בחושש בגרונו. נימא

דאיירי באין צריך ברכה על

לאוקמיה בחושש בגרונו.

ולכך הוצרך הרב רבינו

יוסף לומר דאורחא דמלתא

: נקט

האניגרון,

ולא יצטרך

(מ"ז מק"ב) גם

72

הארכתי

והעליתי,

שנטעו

מחמתו,

וכיון

[ר״ה ומ״ש וכן]:

הגהות הסמ״ע שעף ה מברך בורא פרי העץ. ושקדים המתנוקים קטנים] מכרך שהכל, וגדולים מברך] בורא פרי העץ. דכש[הם קטנים ורכים אוכלים קליפתן] החיצונה, ילא [נטעי להו ארעתא רהכי], כי אם לאכול הגרעינין שלהסן שיתבשלו, [ב״י סימן רד]

רון שם בנמרה לה היירי לענין אוכל קמה שעורים:

לו) כוונתו שהכ״י לתר מקלה לשון שהעמיק הרמצ"ם כחב כלומר וכו׳ יבהעתקתו השמיט חיבת צליו:

:35 להן תוקן ע"פ מחלית השקל ושמן המאור. במגן נטרים בשלטי הגטרים ס״ק י מיקן - הרא״ש סימן כג, ומכן כן הוא שם ברא״ש. יהפרי מגדים הגיה - כג או :72

לדן בדמשק אליעור כתנ שטעות סופר הוא מה שמצרין הס"ק על אינו מדק רזה מקורו ש"ס, ולריך לליינו נעיל על חינו מכרך עליו

: ೧

למ״ד ס״פ: לגן עיין פמ״ג מ״מ מומ

- נלי רמ״ה) כתוב כהן פירוש מין עשמים: מהדורת לבן תופפת

:2 177 לא] בשו"ע לפוקי וינילאה

הגהות והערות כ**ז עיין עוללות אפרים

כעיף ה):

ב] ואם מתקן כוי, ואע״פ שעל גרעיני פרי מברכין שהכל, אם מתקן ע״י האור כדלעיל סעיף ג׳ [למש מעיף גן. לפי שגרעיני פירי אינן עיקר הפרי, ולא נטעו להו לכתחלה אדעתא דהכי. אבל שקדים המרים, עיקר נטיעתן לאכול אותן ע״י (מההררמ״י 55 האור

עמרת זקנים

רמב״ם ברכות (*) ה, ביגו:

ציונים לרמ״א

הטור: :נייא. גמרא שס

רמב״ם ברכות ה, ו, רצי אליעור וכהכרעת

נרכות ל"ו [ע"ה] 3 וכרצי עקיצה: שם. בעל הלכות .*; גדולות ייי, רי״ף כה, ב, רשב״א שם לו, ב ד״ה

עיקר הפרי דלאו אדעתא דהכי נטעי לה:

והרח״ם [שס]: (*) ולעיל סעיף ג׳ אינו

גדולום יו: מ. רצינו יונה [שס]

באר הגולה

לבינו יונה וברכות

צ ד"ה ואומרים]

הלכות

והרא"ש (שם פ״ו סימן ג]

והרשב"ה (שם לו, ה והע"ג)

בעל

:05 .>

3

,53

053

מגן אברהם נ״י

אינשי (הרא״ש אדעתא דהכי (הרא״ש

נרכות פ״ו סימן ג) עיין סעיף ד׳

[ס״ק ה] **וי״כ: יג מתקן וכו׳.**

דהוי ליה כמו מתוקין בתחלה

(תלמידי רצינו יונה ברכות כה, ב

יד עד העדין. דנטעי להו אינשי

יים גם אדעתא לאכול מן העלין 🕬

(רבינו ירותם נתיב טו ח״ב גמרה

ברכות לו, ה): מו התמרות.

בולטין בעלה כמו בעלין של ערבה

[רש״י נרכות שם ד״ה תמרות]

מו הקפריסין. היא קליפה

הגדילה סביבת הפרי כעין קליפה

הגדילה סביב אגוזים דקים (רש״י

שם ד״ה קפריסין): יו נשיבורא

פרי האדמה. לחינו עיקל הפרי.

:(05

שערי תשובה

(ט) עיקר. עיין באר היטב. ואין כן דעת הט״ז [ס״ק ב] והאליה רבה [ס״ק ח].

ועיין ביד אפרים ^{ל**ן}: (י) עיקר. עיין באר היטב. ועיין טור בשם הרב יוסף

שלא כתב כן. והטור כתב שסברתו נראית, והאחרונים חלקו על זה. ובלקוטי

פרי חדש [אות ד] כתב, והנני מורה ובא בפשיטות כסברת הרב יוסף ז״ל, ע״ש

וביד אפרים ^{ל**}ז, שגם בהגהת סמ״ק [סימן נא אות ינ] משמע כהר״ר יוסף. אך

לאפוקי מפלוגתא יש לברך שהכל, ע״ש: (יא) שהכל. עיין באר היטב.

ועיין באליה רבה (שם) שכתב בשם בעל הלכות גדולות (ברכות פ״ו) לברך בורא

פרי האדמה. וע״ש מה שכתב לתרץ דברי השו״ע, וביד אפרים מה שכתב

בזה: (יב) הקפריסין. עיין באר היטב. ודעת התוספות [בוכות לו, ב ד״ה

והלכתאן והרא״ש [שם פ״ו סימן ג] דמברך בורא פרי העץ. אך הטור כתב דמספק

ביאור הגר״א

[ט] והרי״ף (שם ברכות לה, ב. ד״ה אוזוקי מזיק), והרי״ף (שם [טט בכות לה, ב. ד״ה אוזוקי מזיק), והרי״ף (שם

כה, א] ושאר פוסקים: [י] אם הוא חושש כו׳. עיין רש״י שם (לו, א] ד״ה

החושש כו׳. וכן דעת הר״ר יוסף (המובא בטור) והטור, שאינו תלוי בחושש

בגרונו, אלא אם נותן בו שמן הרכה או לא. אבל דעת בעל הלכות גדולות

[ברכות פ״ו] והרמב״ם (ברכות ח, ב) ורשב״א [ברכות שם ד״ה הכא] ושו״ע, דלא

תליא בהרבה אלא בחושש או לא כפשטא דגמרא: [יא] והגהן שהכ?. אף

על גב דשם ל״ט א׳ אמרינן מיא דסילקא כסילקא, מכל מקום כיון דלשתיה

מברך שהכל. כמו שכתב תוספות שם ל״ח א׳ סוף ד״ה האי. ובד״ה והא כו׳:

[יב] ומעיף הן שקדים כו׳ כשהם כו׳. כמו בפוגלא (ברכות) ל״ו א׳. ואע״ג דלענין

מעשר קיימא לן כמאן דאמר דזה וזה פטורים, כמו שכתוב בסוף פרק קמא

דחולין [כה, ב], מכל מקום יש לחלק לענין ברכה, הרא״ש (שם פ״ו סימן ג] ע״ש,

ודבריו צ״ע, ועיין מעדני מלך [מעדני יו״ט שם אות ד]. ומכל מקום הדין אמת

כמו בפוגלא: [יג] גדולים כו׳. וכמו שכתבתי לענין מעשר לדברי הכל,

וכנזכר לעיל סעיף (ב׳) [ג] חון: [יד] ואם מתקן בו׳. כמו שכתוב בעירובין

כ״ח ב׳ מי איכא למאן דאמר כו׳, (וכ״ז) [וכל שכן] מהו לענין ברכה. ועיין

ד״ה ואומרים והרא״ש

27

מ״ז מגן דוד

(ג) הקפריפיז. הוא קליפת הפרי

כמו קליפת אגוזים. מדועיין מה

שכתבתי סימן (רי״ד) [רד] יי

סעיף י״א [ס״ק טו] בקליפת

מרנלי״ן:

אורח חיים רב ברכת הפירות

ש שמן עיקר. אפילו השמן הוא מועט (ב״ח ד״ה ומ״ש ופירש). ומיהו ממה שכתב הרא״ש [נרכוח פ״ו סימן כג, הוצא נצ״י] סימן (ק״ד)

[לד] יהו [ד״ה ומ״ש ועל הסומן] גבי סומן, משמע דוקא הרבה. ואפשר דאורחא דמלחא נקט: י אניגרון עיקר. אפילו הוא המועט:

יא שהכד. איליע דהא בגמרא [נרכות] דף ליט [עיא] איתא בהדיא, דמברך על מי סלקא בורא פרי האדמה, וכמו שכתוב סימן

ר״ה סעיף צ׳. ועיין מה שכתבתי שם ומ״ק ון: יב קמנים. צורא פרי העץ, דכיון שהם ראוין לאכילה יותר כשהם קטנים, נטעי להו

עם מי סלקא (פירוש מין עשב הנקרא בליט״ה) [הגה]

סנקרא אניגרון שאז ^{נטז} אינו מזיק אדרבא הוא מועיל

לגרון [י] אם הוא חושש בגרונו הוה ליה מ' שמן (ט) עיקר

ומברך עליו בורא פרי העץ י ואם אינו מתכוין לרפואה

אלא לאכילה הוה ליה י אניגרון (י) עיקר ואינו מברך

אלא על האניגרון לאו: [הגה] ג*) יא (יא) [יא] שהכל:

ויש רוצין ללמוד מכאן דקליפה של פרי, כגון של מראנצי״ן שמרקחין אותם, מברך בורא פרי האדמה. 🖘 ולא דמי, (דהכא) [דהכי] 🎟

אמרינן בגמרא [נרכות וו, בן כשמגיע להתבשל הקליפה נופלת ממנו, וגם אפילו ייי אי שקלת ליה לפירא ייי לא מיית פירא, אבל הקליפה

הזאת מגוף הפרי הוא. ועוד דלגדי ערלה פרי הוא, כמו שכתוב דיו״ד סימן רל״ד [סעיף א] וכן הוא בגמרא [שם ע״ב], קליפי רמון וכו׳

והגרעינין חיינין בערלה, וכתנו התוספות [ד״ה קליפי], מכאן שמברכין על הגרעינין גורא פרי העץ. וכמו שכתוב סעיף ג׳. אם כן הוא

הדין לקליפין. ולא דמי לשקדים הרכים בריש סימן ר״ד, דהתם לא נטעי אינשי אדעתא לאוכלם בקליפיהם, דעדיין לא גמר הפרי. ואין

לומר ידי משום דלא חזי לאכילה בלא רקוח, יהלא ורדין עיג"כ לא חזי לאכילה בלא רקוח, ואפילו הכי ליח לן בה כיון דעיקר חיקונו

על ידי כך. וכמן שכתב הרב ב״י סימן ר״ד סעיף י״א וע״ש. ועוד דמכל מקום ראוים לאוכלן חיין, אלא שאינו טוב כל כך, דגם תוך

הפרי אינו טוג גלא תיקון ותערוצות לוק"ר. לכן נראה לי דמצרך צורא פרי העץ דגם בקפריסין יש אומרים דמצרכין צורא פרי העץ.

ערך לחם למהריק״ש

פעיף ד בפוף שהכל:

יש לברך בורא פרי האדמה. ועיין בשו״ת שאגת אריה סימן כ״ג, וביד אפרים מה שכתבו בזה: (יג) בורא פרי האדמה. ועיין בפני יהושע וביכות לו, ב ד״ה

תוס׳ן שהשיג על המג״א (ס״ק יון. ועיין באליה רבה (סימן רג ס״ק בן שכתב בשם עולת תמיד (שם ס״ק רן לברך שהכל. ועיין ביד אפרים מה שכתב בזה:

תוספות שם ד״ה איכא בנייהו כו׳. אבל ראוי למתקן לאו כלום הוא לענין ברכה. ועיין רש״י שם ד״ה ויכול כו׳, אבל כו׳. וכן לענין ברכה כנזכר לעיל:

[טר] נסעיף ון צלף כוי. עיין תוספות שם נכרכות לו, בן ד״ה והלכתא כו׳, והיה כו׳. וכן הקשה הרא״ש נשם פ״ו סימן גן. ולי נראה דלכאורה יש לעיין, מאי פריך

שם וליעבד מר כבית שמאי כו׳, הא אמר שם קמ״ל כל המיקל כו׳. מה שאין כן לבית שמאי דאינו מיקל אלא בחוץ לארץ. וצ״ל דלכך לא אמר (הגמרא) אלא

כרבי עקיבא דמיקל, ודעתו סתם כדברי המיקל, ולא משום המיקל בארץ. וזהו שאמר (בגמרא) והלכתא כמר בר רב אשי ולא כרב יהודה. ועיין יו״ד סימן רצ״ד סעיף ג׳. ול״ח ומעדני יו״ט שם אות זן פירש לתרץ קושיית תוספות. דהכי קאמר מדלגבי ערלה כו׳, ר״ל כיון דמספקא לן ואזלינן לחומרא בארץ ישראל ולקולא

ה ל (יכן שקדים המרים כשהם יב קמנים (מכרך) ינן בורא פרי העץ ייון (יגן גדולים ולא ל

ואינה מרה וכשהם גדולים עיקר אכילתם מה שכפנים והוא מר " -י (יד) ואם יג מתקן

על ידי האור או דכר אחר מברך (*) בורא פרי העץ:

ב) יד על העלין ועל מו התמרות ועל יי (ג) מז (יב) יו הקפריםין יז (יג) בורא פרי האדמה

ייי ועל האביונות שהם עיקר הפרי בורא פרי העין: **י

כלום דאזוקי מזקי ומעמא דמלתא ייו דכשהם קמנים עיקר אכילתם היא הקליפה

, נ^{ון נון} צלף (פירוש צלף מין אילן שעליו ראויין לאכילה ויש בעליו כמין תמרים: אביונות

הוא הפרי מהצלף וקפריסין הן קליפה שסביבות הפרי כעין קליפות אגוזים ערוך ערך צלף.

באר הימב

(ט) עיקר. אפילו השמן הוא מועט, ב״ח, מ״א [ס״ק ט]: (י) עיקר.

אפילו הוא המיעוט, מ״א [ס״ק ין: (יא) שהכל. ל״ע דהא בגמרא דף

ל״ט איתא בהדיא דמצרך על מי סלקא בורא פרי האדמה, מ״א [ס״ק יא]:

(יב) הקפריםין. הוא קליפת הפרי כמו קליפת אגוזים נט״ז ס״ק גן:

(יג) בורא פרי האדמה. לחינו עיקר הפרי [מ״ח ס״ק יז]. מכחן הניח לחיה

הרב ט״ו לקמן בסימן ר״ד ס״ק ט״ו דעל קליפת מרנלי״ן שמרקחין אותס

בדבש, שמברך בורא פרי האדמה. אבל המ״א סימן זה סעיף קטן י״ז חולק

וכתב דלא דמי, דהכא הקליפה נופלת, ובהמרנצי"ן הקליפה מגוף הפרי וראוי

לאוכלו, אלא שאין טוב כל כך, דגם תוך הפרי אינו טוב בלי תיקון ותערוצת

הגהות רעק״א

ג) (מג"א סקי"א) צ"ע דהא בנמרא. עיין נתיב החיים שמתרץ משום דמספקא

להו אם כדעת בעל הלכות גדולות [ברכות פ״ו] או כדעת רבינו (יונה) [יוסף]

[מובא בטור] משום הכי מברך שהכל, ע״ש. וזה אינו מספיק, דהא גם אם הדין

דמברכין על השמן מכל מקום יוצא בברכת בורא פרי האדמה, דהא קיימא לן

בירך על פרי העץ פרי האדמה יצא, וא״כ מספיקא אם שמן עיקר או אניגרון עיקר

יכרך בורא פרי האדמה ויוצא ממה נפשך: ד) (שו״ע מ״ו) הקפריסין בורא

פרי האדמה. ואם כרך עליהם צורא פרי העז, אף לדעת האכן העוזר לקמן

סימן ר״ו, דבדבר דאינו עיקר הפרי אם ברך בורא פרי העץ לא יצא, ודלא כהמג״א

שם [ס״ק א], מכל מקום הכא יולא. דהא לדעת הרא״ש ונרכות פ״ו סימן גן מנרך

על הקפריסין בורא פרי העץ, וא״כ מספק יצא. ואף לדעת הרי״ף [שם כה, ב].

מכל מקום כיון דלערלה בארץ ישראל פרי הוי, א״כ הוי כמו ספק, ומדמינן דין

נרכה לערלה בחוץ לארץ, דכמו דמקלינן נחוץ לארן, דהוי ספק ערלה בחוץ לארץ,

הכי נמי לענין ברכה מספק מברך בורא פרי האדמה. אם כן ממילא בדיעבד אס

נרך בורה פרי הען, ינה מספק ובתשובה הארכתי בעזרת השי״ת:

חכמת שלמה וסעיף ו) צלף ובוי. נ״ב נשללתי מחכם אחד על דברי הר״ע מברטנורא במסכת ערלה פרק א׳ משנה ט׳. במה שכתב הר״ע ברטנורא שם וד״ה נכפניותן, רבי יוסי לטעמיה דאמר הסמדר אסור מפני שהוא פרי וכו׳, ואין הלכה

(שם) ולא דמי [כו׳]. אי שקלית מפירא לא מייתי פירא כו׳, הלא ורדין ג״כ חזי לאכילה, כצ״ל:

האדמה דאינו עיקר הפרי. כן דעת הרי"ף (ברכות כה, ב) והרמב"ם (ברכות ה, ו), והתוספות (שם לו, ב, ד"ה והלכתא) והרא"ש (שם פ"ו סימן ג) חולקים, דאין ראיה מערלה בחוץ לארץ משום דכל המיקל, ולכן יברך בורא פרי העץ. וכן כתב המרדכי נומז קטח, ע"ש. וגם בערוך ערך צלף. ומה שכתב הטעם משום שומר לפרי, צ"ע מה ענין שומר לברכה, כמו שכתבו הט"ז נסימן דר ס"ק טח והפני יהושע נברכות לו, ב תוספות ד״ה קליפין בקליפת מראנ״ץ. ובשאגת אריה סימן כ״ג כתב הטעם להרי״ף, דאם אוכל קפרט בחוץ לארץ ומברך בורא פרי העץ, הוי תרתי דטתרי אהדדי, ע״ש. ובאמת שכבר עמד בזה במעדני מלך (מעדני יו״ט שם אות זן. ע"ש. אך בקונטרס הנ"ל (עוללות אפרים דין ו ד"ה והנה בקפריסין) כתבתי דאין מזה ראיה כמו שכתב הרא"ש ריש ברכות (פ"א סימן א) לענין תפלה, דעבדינן קולי דסתרי אהדדי (עירובין ז, א) דבחפלה הקילו. והוא הדין בזה דכל המיקל. והבאתי ראיה מדפריך, וליעביד מר כבית שמאי. וכן ממה שכתבו בדף מ' נע"א תוספות ד"ה איתיה] גבי מיני האטד, ומדין כישות דאינו כלאים ומברך בורא פרי האדמה נא"ן, וגם בדין התמרות הארכתי שם, ובתשובה בזה:

נא) תוקן נמהדורת	אוצר מפרשים		
פארילק מקע״ט: נא*ן עיין עוללות אפריס	י בסימן ר״ד מעיף קמן מ״ו בקליפת, כצ״ל:	ד - י =	
דין ט ד״ה ודין הכשות:	(נתיב חיים) אמרינז בנמרא. כצ״ל: (נתיב חיים)	-	רבינו יוסף (מובא בטור) או כבעל הלכות גדולות (ברכוח פ״ו), משום הכי מספק מברך
יד אפרים	אטרינן בגטו א, כניי: (מיב חיים)	ה (מג״א מקי״ו) ולא דמי דהכי : ו (שם) הלא וורדין, כצ״ל:	שהכל. ועיין בטור: (נתיב חיים)
(מג״א פקי״ז) בורא פרי		.,	

שרד דמקפיד על אכילת הקורא שמקלקל האילן, מברך שהכל, כן מצואר שם בגמרא [ברכות לו, א] ורש"י [ד"ה דקלא]. ובוסר במ"א ס"ק ד' דמי לעלין דללף, וצורא פרי האדמה, אבל העץ לא שאינו עיקר הפרי. ושקדים בסעיף קטן י"ב עדיפי, דעיקר הנטיעה על שניהס, וצורא פרי הען, וק"ל: (יג) שם סקי"ז אי שקדת דיה דפירא. שאין הקליפה שומר לפרי, ואין מחקלקל הפרי אם נוטלין הקליפה ממנה: (יד) שם משום דלא חזי לאכילה. פירוש קליפה של מראנלי״ן:

טעמא לא הוי קפריסין שומר, דאפילו נוטלים הקפריס מן הפרי (אינו פירי) [אין הפרי] נא: מתייבש, א״כ אין צריך לשמירת הקפריס: ווא דמי לשקדים הרכים. ר״ל שקדים מתוקים אם אכלן כשהן רכים, דהיינו בקטנותן דעיקר אכילתן אז הקליפה, קי״ל בסימן ר״ד דמברך שהכל, הרי דעל קליפת פרי מברך שהכל: דהתם לא נמעי אינשי אדעתא כו׳. כי אם לאכלן כשיגמר פריין ויהיו גדולים ויהיה תוך השקדים ראוי לאכילה: לכן נראה לי דמברך בורא פרי העץ. והט״ז בסימן ר״ד ס״ק ט״ו כתב לברך עליהם בורא פרי האדמה. ואייתי ראיה מדלא נקטו התוספות [ברכות לו, ב ר״ה קליפי] אלא מכאן שמברכים על הגרעינים בורא פרי העץ, ולא הזכירו גם קליפין. אלא ודאי דלענין קליפה אי אפשר ללמוד ברכה מערלה, ניהו דקליפה לאו פרי לענין ברכה, מכל מקום אסור בערלה משום דהוי שומר כנזכר לעיל, ועל שומר לפרי אין לברך בורא פרי כיון דלאו פירי. מה שאין כן גרעינים רחייבים בערלה, דלאו שומר נינהו, על כרחך צריך לומר דהוי פירי, ולכן יליף מיניה התוספות הוא הדין לענין ברכה לברך בורא פרי העץ. ולכאורה דברי הט״ז מסתברים. ודלא לשוייה למ״א טועה בדבר פשוט, יש לתרץ לענ״ד דהמ״א דייק לה מדברי הרא״ש בהלכות ערלה [סימן ז], דבברכות שם [פ״ו טימן ד] כתב לפי הגהת ל״ח [מעדני יו״ט שם אות נ] וזה לשונו, תניא קליפי רמון כו׳ והגרעינים חייבים בערלה משום דהוי שומר, דדרשינן את פריו, את הטפל לפריו. אבל גרעינין דלא הוי שומר וחייבים בערלה, אלמא דפרי נינהו. מכאן י״ל על גרעיני פירות דמברכים בורא פרי העץ, עכ״ל.

דכשמגיע הפרי להתבשל נופל הקפריס. ודחי לה הש״ס, ומסיק דמהאי

לבושי נגרוט: י) ט״ז פק״ג ועיין מה שכתבתי פימן ר״ד פעיף י״א. לע״ל: (א) מג"א סקי"ב אדעתא דהכי. פירוע גם אדעתא דקטנים וגם אדעתא דגדולים למתקן ע"י האור, ולכן מברכין העץ אם מיתקן. וכמו בסעיף י"כ שדרך לאוכלן מבושלין. ווהו שהראה המ״א לסעיף י״ב, ומה שאין כן בסעיף ב׳ ס״ק ה׳, ע״ש: (יג) שם סקי״ד גם אדעתא. עיקר הנטיעה הוא רק על האציונות, אלא דבשעת הנטיעה אינו מקפיד נמי אאכילת העלין, כי אינו מתקלקל האילן בכך, משום הכי בורא פרי האדמה, מה שאין כן קורא בריש סימן ר״ד [סעיף א]

(ס"ק ט) שמן כו׳. ומיהו ממה שכתב הרא״ש סימן ר״ד, כצ״ל. ר״ל שהובאו דבריו בב״י סימן ר״ר. אהא דתנן [ברכות] דף מ׳ עמוד ב׳ על החומץ אומר שהכל. הקשה הרא״ש בסימן כ״ג וזה לשונו וא״ת ואיך מברכים על החומץ, והאמרינן ביומא (פא, בן השותה חומץ ביום הכפורים פטור. ולעיל (ברכות לו, כן גבי פלפלא יבשתא משוינן ברכה ליום הכפורים. ותירץ לחד תירוץ וזה לשונו, דמיירי בחושש בשיניו ונותן חומץ הרבה לתוך מרק ושותהו לרפואה, וחומץ עיקר ואגב המרק אית ליה הגאה ובעי ברוכי, כדאמרינן [שם] גבי שמן זית שנתנו לתוך אניגרון, עכ״ל. הרי שכתב ונותן חומץ הרבה כו׳, ומדמהו הרא״ש לשמן ע״י אניגרון. משמע דמעט שמן או חומץ בטל לגבי הרוב: ואפשר דאורחא כו׳, דמעט חומץ אפשר אינו מרפא: (ס״קיא) שהכל. צ"ע כו' בורא פרי האדמה. וכיון דהכא הוי אניגרון עיקר דהיינו מי סלקא הוי ליה לברך כברכתו בורא פרי האדמה: (ס״ק יז) בורא פרי האדמה כו׳. ולא דמי דהכי אמרינן בגמרא כו׳, והוא דף ל״ו [ע״א] אמר רב יהודה אמר רב צלף של ערלה בחוצה לארץ (דערלה בחוץ לארץ איסורו מדרבנן) זורק האביונות ואוכל הקפריסין. ואמרינן אלמא קפריסין לאו פרי מדהותר בערלה, והתניא על הקפריסין אומר בורא פרי העץ. ומשני סבירא ליה כרבי עקיבא דפליג על רבי אלעזר וסבירא ליה דקפריסין פטורים מן המעשר, אלמא לאו פרי. ובארץ ישראל לא סבירא ליה כוותיה, אלא בחוץ לארץ דאין איסורו אלא מדרבנן מקיל כרבי עקיבא. ופריך ותיפוק ליה דהוי שומר לפרי ואסור משום ערלה, דכתיב ויקרא יט, כגן את פריו, את הטפל לפריו, ומאי ניהו שומר לפרי. ומשני דקפריסין לא הוי שומר, משום

מחצית השקל

אניגרון הרוב, הא שמן רוב למה לא ניזיל בתר רובא כבסעיף א׳ בהג״ה, ואף דמזיק בעיניה (ומי תקן) [ומיתקן] ע״י אניגרון, להוי כוורדים שמיתקנים. צ״י דבש ולוקר וכדומה, עיין אום י״ו, ועיין מ״ש בט״ו אות ב׳ בזה. עיין מה שאכתוב אי״ה באות י״א: יא שהבד. עיין מ״א. ובסימן ר״ה אות "י, יע"ש. ובחדושינו [ראש יוסף ברכות] ל"ו א' כתבנו להר"מ פרק ה' מהלכות ברכות הלכה ב' כתב ואם שמן לבדו או שלא חושש בגרונו מברך "עליו" שהכל שהרי לא נהנה בטעם השמן, וסוצר שמן לבדו שהכל, הוא הדין בלא חושש בגרונו ורוב שמן ומעט אניגרון הולכין אחר הרוב, (דרך לרפואה הרבה שמן אפשר רוב כו׳, והר״מ תרמי בעי לרפואה וע״י אניגרון, הא לרפואה ובעיניה לא, מדלא אמר אלא, כמו שכתב הלחם משנה שם) אבל שלא לרפואה ירוב אניגרון אין הכי נמי פרי האדמה, והמחבר שסובר כטור דשמן לבדו ולא כלום, לא סיים שהכל, רק מברך על אניגרון והיינו פרי האדמה אף אם האניגרון מועט, דשמן מין פטור כט"ז [ס"ק] א׳, ועל הר"ב בהג"ה קשה דסיים שהכל כר"מ. ומיהו בצ"י [ד"ה ומ"ש רגינו וכן] עשה כלומר, והשמיט מלח ״עליו״ ליו, ואיני יודע למה, גם י״ל שמן לא הוה מין פטור אלא דאזוקי מזיק, וכשהוא מערב טוב הוא. ועיין ב״ת [ד״ה ומ״ש בשם] ראייה מכוסס ליו שערי שהכל דקשה לקוקאיינ"י [נרכות לו, א], אפילו הכי שהכל, הוא הדין שמן, ועיין ספר חמד משה [אות כ] והביא מה שכתב (רד"ח) [ר"מ] פרק עשירי מתרומות [הלכה ס] (מה שכתג למה נזיר ששתה יין תרומה פטור מחומש ושותה ביום הכיפורים חייג י"ל שאני זמן איסור ממאכל איסור ובחדושינו [שם ד״ה ואנצן הארכנו), והנה י״ל מה שכתב הר״מ מברך שהכל בחושש [פגרונו], דרפואה יותר ממה שיזיק אח״כ, ומהמחבר אין הכרע בזה, ומכל מקום ספק ברכות להקל, וכל (ששרתה) [ששותה] בעין אף לרפואה אין מברך כלום. ואין להאריך יותר *: יב קמנים. עיין מ"א. ועיין סעיף כ׳ אות ה׳ דשם לא נטעי אנשי [אדעתא] או דהכי לכן מחקן שהכל: יג מתקן. עיין מ"א. רא״ש ברכות ל״ו בשקדים המרים, יע״ש. וכמו וורדים במ״א [ס״ק] י״ו. ועיין ב״ח [ד״ה שקדים] ואליה רבה אות יו״ד האריך, ואנו אין לנו אלא פסק המחבר והר״ב אודי ליה, דשקדים מרים קטנים פרי העץ, גדולים ולא כלוס, ומתקן ע"י אור פרי העד, ומתוקים איפרא קטנים שהכל וגדולים פרי העד, ב"י כאן וד"ה שקדיםן ועיין בסימן ר"ד סעיף א׳ בט"ז אות ה ומ״ה אות ו׳ ואי״ה שם יבואר: יד על העלין. עיין מ״א. ברכות ל״ו א׳, מה שאין כן קורא בס״ד 📖 ס״א דלא נטעי אינשי אדעתא דקורא מברך שהכל, ועיין ט״ז שם [ס״ק] די ואי״ה שם ינואר: מו התמרות. עיין מ״א. רש״י ברכות ל״ו א׳ ד״ה תמרות, יע״ש: מז הקפריסין. עיין מ״ה. רש״י ברכות ל״ו ה׳ ובדפום שם קלת טעות סופר והוה הקליפה בפ״ע עיין ט״ז (ב׳) [ס״ק ג] ועיין בחות י״ו מג) והי״ה שם יבוחר: יז בורא פרי האדמה. עיין מ״ה. פסק מרקחת קליפות מרנלי״ן פרי העץ, וגם קפריסין יש אומרים פרי העץ הוא דעת הרא״ש [נרכות פ״ו סימן ג] וראכ״ד [נרשב״א שם לו, א ד״ה ר״א] הוצא בטור, וכתצ הטור מספק בורא פרי האדמה, וא״כ בקליפת גוף הפרי הוה כעין ספק ספיקא ומברך פרי העץ זה דעתו זיל, דלא כט״ן בסימן ר״ד אות ט״ו דמסיק לברך פרי האדמה, יע״ש. ובחדושי [ראש יוסף, ברכות דף] ל״ו הארכנו נע״א ד״ה אמר] וכאן אקלר, דביו״ד [סימן] רנ״ד סעיף א׳ בנטע רבעי קליפת מרנלי״ן פטורים א״כ לאו פרי הוה, רק מאת מרבינן בערלה, ובנטע רבעי לא כתיב את, עיין ש״ך [שם ס״ק דן ולצוש שם. ועיין ט"ז [סימן] ר"ד אות ט"ו. ולפי מה שכתבו התוספות ברכות ל"ו ב׳ ד"ה קליפי אגוזים דגרעין פירי ממש הוה, ולא מאת דריש לה, (דלא כחידושי הרשב״א שם ד״ה קליפי וכמו שכתב המחבר כאן סעיף ג׳) ואפילו הכי פטורים ברבעי, וכן הוא במשנה ח׳ פרק קמא דערלה, קשה

[ב] משנה על החומץ, והב"י בסימן ר"ד הציאו. וטעות סופר ק"ד ל"ל סימן כ״ג או כ״ד: י אניגרון. עיין מ״א. בב״ח אין זה, דיש לומר נאין חושש בגרונו אפילו שמן "הרבה" יותר מהרגילות מברך שהכל, ומכל מקום

דדיוקים ואם אין ״מתכוין״ לרפואה אלא לאכילה, וצ״ע *: מושמן. עיין מ״h. ועיין ט״h [מ״ק] נ׳ מזה. ונרh״ש נרכות מ״ס (h׳) (ג) הקפריסין. עיין ט״ז. לשון רש״י במ״א אות י״ו אינו כן, דזהו (ג) קליפה הנושרת אח״כ, וכעין קליפה הגדילה סביב (קליפת אגוזים

אם הם מרים אין מברכין עליהם: : אליעור מוז הבה"ג מונה בטור, ברא״ש ברכות פ״ו סימן ג, בתוקפות שם לו, ב ד״ה והלכתא, ועיי״ש במסורת הש״ס בשם המהרש״ל, אך בבה"ג שלפנינו ליחא, אלא כתוב להיפך שמברך על הקפריסין בורא פרי העץ. ועיי״ם בנה״ג מהדורת מכון ירושלים בהגהות הרע"ו הילדפהיימר מס׳ ,11 וצהגרא״ש טרויב אות לז, (במהדורת ורשה אות יח*).

ועיין כה״ג

הילדקהייתר ה״ה עמוד 95

:49 הערה

מון תוקן ע"פ הפרי

מגדים, המקור חיים, נחיב

היים ולצושי שרד: מחון תוקן נדפו״ל, וכ״ה

במתה"ש ובנתיב חיים:

מטן המקור חיים והדגול

מרבבה בשלחן הטהור מחקו

מיצת "לפירא". ועיין יד

אפרים ולצושי שרד:

כתוב "הלא ורדין" ועל זה

צא חיקון הנתיב חיים והיד

הפרים:

נ] במהדורות

מהדורת

7″ກ6

נמהדורת : ע״ט

מה] תוקן ע"פ הדמשק

מדן תוקן ע״פ למשק אליעזר וכונתו למש״כ שם בסעיף ג בגרעיני הפירות

מגן אולי יש להגיה - י״ו [באשל אברהס]:

nב) נראה להגיה - בסימן : ד"ר

מא] נוסף נדפו״ל:

מ] בהלכות גדולות אשר לפנינו (ברכות פרק ו) כתוב שקדים המרים בין קטנים בין גדולים ולא כלום, וכבר העירו כן בהגהות בן אריה אות טו והגרא״ש טרויב אות כח (כבה"ג מהדורת מכון ירושלים, במהדורת ורשא הוא אות טו). ועיין בה״ג מהדורת הילדסהיימר ח״א עמוד 98 בשינויי נוסהאות מס׳ 7 שגורס - שגרי מרירי אע"ג דיכול [לממתקן ע"י האור ולא כלוס] אצל קטנים דממחקי ע"י [האור בורא האדמה], ועיי״ש פרי נהערה 61:

(גליון מ"א) לטן עיין ניאור הלכה ד״ה וטעמה דמלחה, שטעם זה מובא רק ברבינו יונה, אבל שאר ראשונים נחנו טעם פשוט שהשקדים המרים, גופס בקטנותם אינם מרים, ובגדלותם נעשין מרים:

לח) **ציין רים סימן ר״ד:**

אשל אברהם

פרי מגדים